

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:

pe un an 20 cor.
pe 1/2 an 10 cor.
pe 1/4 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.

N-ri de Duminecă pe an 4 cor.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14
bani; a doua oară 12 bani; a treia
oară 8 b. de fiecare publicație

Atât abonamentele, cât și inserțiile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 222

Scrisori adresate nu se primesc.

Anul VIII.

NUMER DE DUMINECĂ

Nr. 18.

Românilor cu drept de alegere!

De erî începând 10 zile de-a rîndul listele cu numele cetățenilor cari au drept de alegere sunt puse vederii obșteșii în casa comunală. Sfătuim pe toți frații Români cu drept de vot să se uite dacă sunt ori nu pe listă.

Dacă din întâmplare ori din rea voință notarul nu i-ar fi înscris în listă, vreme de 10 zile, până la 15 Maiu, are dreptul să ceară a fi înscrisi ear' notarul este dator să se supună, căci așa sună legea: cel cu drept să fie pe listă!

Să ceară acest lucru acum este cu atât mai grabnic, cu cât altfel p'un an de zile (anul viitor) nu va avea drept, deoarece dacă n'a reclamat acum, la Curie are drept să reclameze numai în contra hotărîrilor comisiei permanente comitatense.

Cum să reclameze acum contra notariilor la comisia centrală, îi va spune fiecărui Român avocatul român care-i este mai de aproape. Să-i ceară a face atîta și fără plată, căci e vorba de un bine obștesc: ca în viitor să fie cât mai mulți Români cu drept de vot!

In aceeași vreme ori-care alegător are drept să ceară ștergerea de pe listă a vre-

unui cetățean despre care știe ori presupune că n'ar avea drept de vot. Fruntașii sateilor românești să ia aminte și în această privință: s'a întâmplat adică de nenumărate ori că notarii scriu în listă pe codașii satului, pe cei cari se duc la vot după cum le poruncește antistia comunală ori plătiți.

Invățătorii și preoții să-și țină de înaltă datorință a aduce toate acestea la cunoștința sătenilor, căci despre notari nu prea ne putem închipui să-și bată mult capul cu luminarea poporului.

Renta dela Brașov.

Primim dela Brașov următoarele:

Tot ce ați scris despre afacerea rentei și a stărilor lăuate de Eforia care avea în frunte pe părintele protopop Volnă, sînt fapte adevărate. De alt-fel și «Gazeta» și «Telegraful», cari s'au apucat să desmintă, au recunoscut:

1) că de două ani guvernul unguresc n'a dat renta ce guvernul României a trimis regulat pentru școlile noastre profesionale naționale;

2) și n'a dat pentru-că socotelile ce i-s'au trimis nu i-s'au părut bune.

Că se va da însă renta chiar zilele acestea, că neînțelegerile dintre Mitropolie și guvern sunt numai niște «excepțiuni», Doamne! dar cine n'ar dori să fie așa? De aceea nici nu incupe ceartă între Români — fie aici, fie dincolo, peste Carpați — pe chestia asta.

Am fi însă ori niște orbi, cari nu văd primejdia, ori niște fărnici cari nu vor s-o vadă, dacă nu ne-am pune întrebarea: **In virtutea cărei legi guvernul unguresc cere și excepționează socotelile dela autoritățile noastre bisericesti autonome?** Să ne citeze organul Mitropoliei dela Sibiu care articol din Statutul-Organic dă guvernului drept să se amestece în felul cum biserica noastră autonomă își chivernisește averile?

Nici unul!

Nu cumva dreptul acesta i-s'a hărăzit guvernului unguresc prin convenția ce s'a încheiat cu statul român când s'a «rezolvat afacerea rentei»?

Sunt trei ani de când în plin congres și Partenie Cosma a spus că rezolvarea afacerii rentei este o spărtură în autonomia noastră bisericască. A cerut deslușiri cum se poate una ca asta: *bani școlilor române să se dea pe mâna guvernului maghiar?*

Atunci I. P. S. Sa răspunsese că nu cunoaște «stadiul afacerii» de cât din ziare, acte oficiale nu i-au sosit încă.

În cești trei ani din urmă desigur i-au sosit însă toate actele, căci chiar din comu-

Cuvîntarea M. S. Regelui Carol I

rostită la

Academia Română în 21 Martie 1904.

NICOPOLE

1396—1877—1902.

Cuvîntarea caldă, cu care membrii Academiei mă întîmpină, găsește un viu răsnet în inima mea și mulțumesc pentru sentimentele de dragoste și de credință ce mi le roștiți astăzi ca în totdeauna.

Nu pot arăta mai vedit necurmatul meu interes pentru activitatea Academiei, de cât aducîndu-i lucrări și documente de un interes istoric pentru Țară, și luând astfel o parte oare care la munca ei folositoare.

Măgulitoarea primire ce Academia a făcut comunicărilor mele anterioare mă îndeamnă a nădăjdui că și de astădată va asculta cu interes ochirea ce doresc a arunca asupra a două epoce — una foarte depărtată, în care un strămoș al meu se afla în luptă sub stindardele creștinătății alături cu un mare domn Român, — alta recentă, care poate fi privită ca o încoronare a celei dintăiu.

Aceste evenimente s'au desfășurat în jurul vechii cetăți Nicopole, care presintă astfel pentru mine un îndoit interes, căci sub zidurile sale s'au strîns acele legături de prelinie între regele Sigismund al Ungariei și Comitele Frederic VI de

Zollern, care a întemeiat mărirea Casei mele, și tot acolo, după cinci secole aproape, urmașii lui Mircea, răsbumînd pe strămoșii lor, au început lupta de desrobire care a întemeiat regatul român.

Mircea cel Bătrîn cu drept cuvînt numit și cel Mare — este în acest trecut depărtat figura cea mai impunătoare a neamului românesc: faima faptelor sale glorioase, străbătînd peste hotare, deșteaptă pentru întăia oară interesul lumii apusene asupra țării. Alături cu cele mai falnice armate străine și ca vrednic aliat, el face să străluciască vitejia ostașului român pe câmpiile dela Rovine și Nicopole, ear lucru de neuitat, el stabilește de atunci dreptul nostru asupra Dobrogei, realipită prin războiul pentru neatrînire și acum de apurarea nedespărțită de trupul României.

Sigismund, fiul împăratului Carol IV al Germaniei dobândește prin moștenire în anul 1378 marchisatul de Brandenburg, ear prin căsătoria sa cu Maria, fiica regelui Ludovic cel Mare al Poloniei și Ungariei, primește în anul 1387 tronul Ungariei, drept zestre.

Cu câți-va ani mai înainte împăratul Carol dădu-se în căsătorie pe fiică sa Margareta, Comitelui Ioan Zollern, frate mai mare al Comitelui Frederic VI de Zollern, despre care va fi vorba mai la urmă.

Situația lui Sigismund în Ungaria era foarte grea: fierberile interioare, dușmănia aristocrației maghiare în contra lui, și mai ales primejdia grava ce amenința regatul său prin apropierea Turcilor, care cucerise deja toate cetățile de pe malul drept al Dunărei, îl siliră a-și căuta în afară aliați și bani. Mai întai el vinde marchisatul

de Brandenburg vărului său Jodocus, margrav al Moraviei, pe 20.000 galbeni. Apoi spre a câștiga timp, trimete Sultanului Baiazid o solie cu scop de a-l îmblânzi. Precum se știe, solia lui Sigismund fu primită cu cuvinte trufașe, care nu lăsau nici o îndoială despre gândurile lui Baiazid.

Vezînd că războiul nu poate fi înlăturat, Sigismund alcătui de îndată o mare misiune cu arhiepiscopul de la Strigon (Gran) în frunte, însărcinînd-o de a îndemna creștinătatea la un război de mîntuire în contra necredincioșilor.

Această misiune porni la regele Carol VI al Franței, la Ducele Filip al Burgundiei, la Veneția, la ducii și principii germani, în fine la Papa Bonifaciu IX, spre a-l ruga să proclame o nouă cruciadă.

Pericolul de care creștinătatea era amenințată înflăcără popoarele apusene și deșteaptă, în Franța și Burgundia mai ales, un adevărat fanatism. Ducii, principii și comiții se ridicară spre a lupta alături cu unghurii.

Dându-și seamă că turcii nu vor întăzia a deschide vrăjmășiile, Regele Sigismund, se duce la începutul anului 1395, în Transilvania, spre a se pregăti pentru o campanie de primăvară. El poștește la o intrunire la Brașov pe Mircea, care se grăbește a lua înțelegere cu regele Ungariei și încheie un tractat prin care se hotărăște ca ori când Sigismund va conduce în persoană armatele sale în contra turcilor, el, Mircea se îndatorește a veni și dînsul cu toată puterea sa armată, iar când armatele vor fi comandate de un alt șef, atunci Mircea va trimite numai trupele sale bine înzestrate cu toate cele de trebuință. În ambele cazuri se asigura armatei un-

nicatul «Telegrafului» rezultă, că metropolia și guvernul au tratat asupra conflictului dat la iveală de «Tribuna».

Ei, de ce nici la Congresul din toamna anului 1903 ni s'a dat atunci încoaci, nu ni s'a dat nici o lămurire?

Și peste tot: cum s'a putut ca banii ce trebuiau dați școalelor române din Brașov la 1 Septembrie 1902, nu au fost dați nici până la 1 Maiu 1904?

E vorba de zece de mii coroane. Dase-vor acestea acum cu dobândă cu tot? Ori fi-va lăsat guvernul să ne trateze în dragă voie? Dacă nu-ți conflict grav la mijloc, cum de s'a trăgănat afacerea două ani de zile? Și din ce s'au acoperit într'astea lipsurile școlilor noastre?

Și cine garantează că dacă acum guvernul ne-a trăgănat două ani de zile, în viitor nu va găsi alte pretexte, pentru a ne trăgăna 3 ori 4 ani?

Aci e primejdia! Cine n'o vede oare? De bună seamă mai clar o ved' cei dela Mitropolie. Aibă însă și curagiul s-o mărturisească și mai ales bărbăția să caute a îndrepta lucrurile. Căci așa, cu sabia lui Damocle d'asupra capului, ce mai însemnează dreptul nostru autonom de a dispune noi asupra averilor noastre bisericesti? *

Sirele de mai sus sunt cel mai bun răspuns ziarelor »Conservatorul« și »Vremea« (din București), cari în numerele lor dela 22 Aprilie (5 Maiu) se năpustesc asupra »Tribunei«, învinuindu-ne că am născocit întreaga afacere. S'am născocit-o pe d'oparte pentru a-l arăta pe fostul prim-ministru G. Cantacuzino că n'a rezolvat bine afacerea rentei când banii Țării Românești i-a dat pe mâna Ungurilor, ear pe de altă parte am dat armă în mâinile guvernului d'acum al României.

Privitor la întâia învinuire observăm că însăși »Tribuna« din Sibiu (de pe acea vreme) scrisese că ar fi o crimă a se da banii cuveniți școalelor române din Brașov pe mâinile stăpânirii ungurești, ear d. Partenie Cosma, în interpelarea pe care o făcuse în Congresul național bisericesc din 1900

aprobat de întregul Congres, cea mai înaltă corporație reprezentativă a bisericii naționale române, spusese că *rezolvarea cunoscută este o gravă spărtură în autonomia bisericii române* drept măritoare de răsărit.

Privitor la a doua învinuire, observăm că e pur și simplu nedemnă. Cei-ce s'au pretat la noi să facă treaba unui partid politic din România desconsiderând chiar și interese vitale naționale, sunt bine cunoscuți stăpânilor »Conservatorului« și »Vremei«. Din fericire ei s'au blamat pentru tot'dauna și nu vor mai afla imitatori între noi.

De altfel din însăși desmintirea ce a dat-o »Telegraful« și »Gazeta«, cititorii celor două ziare conservatoare (cari reproduc desmintirea) pot vedea, că **de două ani de zile guvernul maghiar n'a dat renta**. Nu trebuie să fie cineva prea înțelept, pentru a înțelege că *dacă n'ar fi la mijloc un conflict, banii trebuiau să fie dați de mult...* Tot așa e evident, că dacă banii s'ar fi dat Mitropoliei din Sibiu, cum a vrut d. Sturdza, și cum ar fi dorit toți Români d'acici, nu se întâmpla acest neajuns.

Adevăruri crude.

Scrind despre ademenirile socialiste și despre uneltirile lor printre Români, preotul reformat Veres József din Rev, spune, în »Magyar Szó« dela 5 Maiu, între altele, următoarele:

„Așa zicând, se miră omul, cum de autoritățile din Oradia-Mare închideau ochii în fața uneltirilor căpeteniilor socialiste bine cunoscute și cum de nu s'au încercat măcar ca dintre ei să aresteze cel puțin pe agitatorul de căpetenie, care de luni de zile, pe față și fără înconjur, își urma uneltirile. Zău, mult rău s'ar fi înlăturat astfel“.

Un adevăr mare acesta, care în aceeași vreme este și o învinuire grea la adresa stăpânirii.

Ear la adresa căpeteniilor din Budapesta a socialștilor scrie:

„Eu așa cred, că ar fi datoare căpeteniile socialiste din Budapesta să-și ridice cuvântul împotriva ticăloaselor uneltiri ce se săvârșesc p'acici în numele socialismului, căci dacă nu va

face aceasta, va deștepta disprețul până și a celor cari de altfel recunosc îndreptățirea ideilor socialiste“.

Se vestește de altfel din Oradia-Mare că dintre Români duși la spital *mai sunt pe moarte* 5.

Satele de p'acolo sunt și acum pline cu ostași. Sărăcia și mizeria crește și prin aceasta. Ear dintre hoții de păgubași — dintre țeranii năimiți — gendarmeria arestează pe fie-care zi.

Eată ce s'a ajuns prin uneltirile socialiste.

† Jókai Mór.

Din Budapesta ni-a sosit Vineri dimineața știrea că marele poet și romancier Jókai a încetat din viață Joui seara, la orele 9 și 20.

Ziarele maghiare au și apărut toate încadrate în negru și aduc articoli elogioși memoriei celui care dela 1848 și până ce a încetat din viață, prin scrierile sale a încălzit întreaga Ungurime. Intre cei cari au exprimat condolențe este primul M. Sa Monarchul. Inmormântarea defunctului se va face pe cheltuiala statului și cu mare pompă Lunii.

Pentru nenorociti dela Aleșdi.

Pentru alinarea celor ce sufăr pe urma versării de sânge dela Aleșdi chiar în cercuri ungurești s'a pornit în Oradia-Mare a se da bani. Astfel episcopul cat. Szmeccsányi a daruit 1000 coroane ear la casină s'au adunat aproape 3000 coroane. Un cuvânt mai mult ca frunțași români să grăbească și ei cu ajutoarele lor.

Dăm de altfel și cu acest prilej apelul care l'am mai publicat deja și din a cărui prim pasagiu remăseseră afară cuvintele privitoare la agitațiile kossuthiste și uneltirile socialiste:

Frați Români!

O ceată de Români au fost impușcați zilele trecute în Aleșdi.

Ingrozitoare catastrofă a bietului popor sedus de făgădueli mincinoase!

S'au adunat, că li-s'a făgăduit din partea agenților kossuthiști pământ — și în urma uneltirilor socialiste au fost imprăștiți cu gloanțe.

gurești libera trecere prin țara românească, care va îngriji de traiul și transporturile ei, sub condițiunea ca totul să fie plătit. Mircea Vodă devenia ast-fel aliatul regelui Ungariei și-i asigura un sprijin prețios pentru lupta ce se pregătea.

(Va urma).

NAPOLEON BONAPARTE.

(Urmare).

Aceste dispozițiuni fură aduse fără știrea guvernului și la spatele lui. Bonaparte cât primi dela conștii săi conspiratori ordinațiunea, o ceti în fața soldaților. „Am primit comanda generală“, adaugă apoi, „ca să spriginesc regulamentele, pe cari le va stabili casa seniorilor în interesul poporului. De două ani republica este slab guvernată. Ați nădăjduit, că reîntoarcerea mea va pune capăt relelor. Apropierea și alăturarea voastră către mine îmi impune datorii. Și voi o veți îndeplini pe a voastră și îmi veți sta în ajutor cu aceeași tărie neclintită și încredere, prin care m'ați spriginit totdeauna. Libertatea, victoria și pacea vor ridica earăși republica franceză la rangul ocupat în Europa pe care nu l'a putut perde decât din neajutorare sau trădare“.

Trupele răspunseră cu strigăte de: „Vive Bonaparte! Vive la republique! (Trăească Bonaparte, trăească republica!)“.

Acum apăr generalul Augereau, republican înfocat, ș'adresă următoarele cuvinte lui Bonaparte:

„Ce-ți asta, mareșal? d-ta voești să faci ceva spre salvarea republicei și n'ai chemat pe Augereau!“

Dar Bonaparte înștiință pe iacobin că n'are lipsă de el. Acum deja voia să rupă legăturile ce avea cu vechii lui prietini republicani.

Fiind asigurat de spriginul oștenilor, a doua zi dimineața bătu toba și porni către Saint-Cloud, unde cam pela amezăl aveau să țină ședința ambele corpuri legiuitoare. Însă înainte de plecare prinse pe cei două membri ai guvernului, Gohier și Moulins, cari refuzară de-a demisiona la somarea sa Sieyes și Roger-Ducos, cari au pregătit toate lucrurile, își daseră demisiunea în aparență. Al cincilea membru al directorului, Barras, se înspăimântă și văzând, că în zadar s'ar opune, de- asemenea demisionă și el.

Când Bonaparte sosi în Saint-Cloud, în realitate deja nu mai era nici un fel de guvern. Bonaparte nu se așteptă la o primire așa dușmănoasă din partea casei seniorilor, în care majoritatea o formau conspiratorii. Căci intrând el în sală fu atacat cu violență din toate părțile. Strigătele sgomotoase îl zăpăciră într'atâta, că el, care pe câmpurile de luptă, în focul gloanțelor nu cunoștea frica, acum d'abea a fost în stare de-a bolborosi câte-va cuvinte. Se provocă la învingerile sale din Italia, la meritele câștigate față de republica, și afirma, că dorește din adîncul inimii sale numai mântuirea țării. Dar vorbele-ți nu avură efectul dorit, majoritatea stătea la îndoială și Bonaparte se refugie de tot tulburat dinaintea imputărilor grele.

O scenă și mai vehementă îl aștepta în consiliul de cinci sute. Intre deputați domnea o agitație de nedescris; acise slătueau deja despre planul, ca pe Bonaparte să-l declare de ilegal, ear comanda puterii armate să fie încredințată generalului Bernadotte și acesta să pornească momentan împotriva rebelilor. Delbret propune, ca toți deputații prezenți să depună jurământ pe constituție. Amicii lui Bonaparte, conjurați în secret, se cutremurară, căci nici unul nu îndrăzni să-și ridice glasul și depuseră asemenea jurământul de fidelitate.

Tocmai într'această clipă intră generalul. „Moarte tiranului! Jos cu dictatorul!“ izbucniră din toate părțile. Deputații săreau dela locurile lor făcând o larmă infernală.

„Ce voești aci, mișelule?“ îi strigă Bigonnet.

Deși Bonaparte putu să ajungă până la tribună, totuși nu fu în stare de-a rosti o vorbă. Il amuțiră strigătele tunătoare de: „Trăească constituția! Jos cu dictatorul!“

Părăsi sala palid fără a zice un cuvânt. Numai afară, în mijlocul soldaților săi i-se reîntoarse liniștea. Incuragiarile lui Sieyes puseră capăt șovăirei sale și imediat ce fratele său Lucian Bonaparte, președintele consiliului de cinci sute, care nu voia să provoace în ședință condamnarea fratelui său, apăr și el înaintea militiei, se hotărî că se vor folosi de forță. Zis și făcut.

Lucian Bonaparte se sui pe cal și călări de-alungul frontului soldaților. „Soldați, cetățeni!“ esclamă; „ca presidentul consiliului de cinci sute vă dau de știre, că majoritatea e în

Acum zac uni în pământ, alții cu rane prin spităliuri, alții zac pe acasă.

Cei rămași se tânguesc care după tată, care după frate, soră, după feciori și rude...

Și cu groază se gândesc la mizeria ce îi așteaptă.

Aceștia și-au pierdut răzămii viitorului. Aceștia strigă după ajutor.

Frații Români!

Străbăta glasul lor dela frate la frate, dela Român la Român.

Dați obolul milei Voastre întru ajutoarea acestor nenorociți!

Las' înțelegă poporul că dacă «tuțu-lišti» și «patrușopiștii» i-au prostii cu momeli și făgădueli absurde, înțelegă — cine sunt acela, cari în zile de grozave încercări îi împărtășesc cu balsamul ajutorării mângăetoare.

Ori-ce jertfă are să fie adresată protopopului Toma Păcală, Oradia-Mare.

Fie cât de mică, se primește cu adîncă mulțumită și se va cuita prin foi.

Războiul ruso-japonez.

O nouă victorie japoneză.

Europa nici n'a avut vreme destulă să precumpănească importanța victoriei din urmă de lângă *Kiuliengcieng* a Japonezilor, când firul telegrafic aduce o nouă știre despre o victorie recentă a armelor japoneze raportată la *Niucivang*. Anume două ziare engleze demne de credință vestesc de acord, că Japonezii debarcând la *Jukau*, care este orașul de port al *Niucivangului*, au ocupat orașul acesta fortificat de Ruși. Ce e drept, vestea aceasta de importanță extraordinară încă nu este confirmată, dar se admite ca probabilă pe baza rapoartelor ruse, că la 1 Maiu năi de războiu și de transport ar fi fost observate în portul *Liao-Tong*. Este deci sigur, că aceste năi au debarcat trupe la *Jukau*, în care timp flota japoneză a ținut pe loc forța rusească la *Port-Arthur*. Dacă această învingere a Ja-

ponezilor se va confirma, învingere care pondează în mod însemnat victoria dela *Kiuliengcieng*, atunci asta este totodată o dovadă neînduioasă despre neîndemânarea și neputința conducătorilor de războiu rusești pe de o parte, ear pe de alta, că prin ocuparea *Niucivangului*, Japonezii se pot considera de stăpâni ai peninsulei *Luantung*. In chipul acesta căderea *Port-Arthurului* este numai chestie de vreme. Conform altei știri, Rușii ar fi deciiși a evacua și *Feng-Hang-Tșeong* retrăgându-se spre *Liao-Jang* unde stă grosul armatei. Aici se așteaptă și lupta decisivă, care cum arată succesiune repede a evenimentelor de pîn'aci, se va da în curînd, ba mai de grabă, decât Rușii ar fi înclinați a crede.

In cas, că Rușii vor fi bătuiți și aici, în *Mandșuria* vor perde ori-ce basă a operațiilor militare, rămânându-le în chipul acesta ca ultima rație numai fuga nebună spre *Siberia*, unde Japonezii nu-i vor mai urmări, căci prin gonirea lor din *Mandșuria* Japonezii și-au ajuns scopul dorit, pentru care au fost nevoiți să ia armele în mână.

Lăsăm să urmeze aci telegramele mai noi.

Petersburg, 4 Maiu (Telegr. ofic.) Generalul *Saharov* a adresat statului major cu data de 2 Maiu următoarea telegramă:

»In 1 Maiu s'au apropiat de țerm la distanță de 6 Klm. spre Apus de *Snuio-tșeng* două vase, pe semne torpiloare. Spre apus de *Kai-Tșu* mai întâiu au fost observate două vapoare, cari circulau în apropierea țermului pînă la 3 ore d. a. După aceea a fost văzută o escadră constatătoare din 10 vase, care se mișca în direcțiune nord-vestică. In apropierea *Niucivangului* nu s'au arătat vase dușmane.

Londra, 4 Maiu. Două ziare engleze de frunte aduc știrea conșormă, că Japonezii au ocupat *Niucivangul*.

»*Daily Chronicle* a primit din *Tși-fu* următoarea telegramă: Japonezii au debarcat *Duminecă* la *Inkau*, orașul gemen al *Niucivangului* și după o luptă scurtă au

ocupat acest oraș. Rușii s'au retras de-a lungul căii ferate.

»*Daily Express* a primit din *Sanghai* vestea telegrafică despre căderea *Niucivangului*. Această foaie mai adaugă, că știrea asta a sosit în *Sanghai* din *Vei-hai-vei*. Conform acestei știri Japonezii au debarcat la *Zaken* un corp de armată care, după o luptă scurtă și desperată a Rușilor, a luat *Niucivangul*. Flota japoneză a secundat debarcarea Japonezilor, a căror întreprindere cutezătoare a reușit strălucit.

Londra, 4 Mai. Raportorul din *Tokio* al lui *Daily Chronicle* telegrafează, că Rușii au de cuget să părăsească și pozițiile militare de lângă *Teug-Hang-Tșeng*, parte din motivul că acelea nu se pot menține, parte pentru că armata rusă în urma înfrângerii suferite lângă *Kiuelientșeng* este total demoralizată.

Un general rus contra războiului.

Londra, 4 Mai. Generalul *Kireiev*, Mareșalul de curte suprem al ducesei *Alexandra Iosefova* publică în ziarul »*Rusij*« un articol senzațional asupra războiului actual, pe care îl numește formală *nebungie*. *Rusia n'are interese vitale în extremul-Orient; Rușii, scrie numitul general, negreșit vor perde războiul față de Japonezii mai încușiiți în arta militară modernă. Sumele acelea enorme, consumate de fatalul război trebuiau mai bine întrebuințate pentru instrucțiunea și ridicarea poporului rus.*

Perderile Rușilor.

— Telegramă din *Petersburg*. —

Generalul *Kastalinsky* raportează că în lupta dela 1 Maiu au căzut și colonelii *Muratzki* și *Leining*, alți peste 40 oficeri și 2000 soldați. Numărul răniților cari au putut fi duși de pe câmpul de luptă la spitalele din *Flongvancion* se urcă la 600.

momentul acesta terorizată de câți-va deputați, cari s'au înarmat cu pumnal. In numele poporului, servitor de atîția ani acestor fiii ai erei terorismului, mă provoc la soldați, ca să apere cu baioneta pe majoritatea deputaților de pumnal. Să nu recunoașteți de legiștorii ai Franței de cât pe acel, cari mă urmează. Cei rămași în sală trebuie alungați cu puterea. Acești tâlhari nu mai sunt reprezentanții. Trăească republica!

Soldații păreau nehotărîți chiar și în urma acestor cuvinte. Atunci *Lucian* strigă tare: »Jur, că voi străpunge și inima fratelui meu, dacă ar ataca cum-va libertatea Francezilor.« In sfîrșit asta folosi. *Bonaparte* porunci grenadirilor, să golească sala și ei alungară între bătăile de tobă cu baionete pe deputați.

Atentatul a reușit. Conspiratorii, după-ce au violat așa de grav autoritatea corpului legiutor, totuși aveau de gând să continue comedia. *Lucian* adună vr'o 30 deputați, cari au votat în numele națiunii mulțumită generalului *Bonaparte* și soldaților săi: declarară disolvarea corpului legislativ, numiră o comisie pentru elucrarea noiei constituții și constituiră un guvern provizor de trei membrii: *Sieyès*, *Roger-Ducos* și *Bonaparte*. Membrii noului guvern primiră titula de conzul.

La miezul nopții toate erau sfîrșite și noul conzul își ocupară locuința din palatul *Louembourg*.

VI.

Când cei trei conzuli se întruniră pentru întâia oară spre a se sfătui, *Sieyès*, care credea, că trecutul său politic îi va câștiga o superioritate indisputabilă asupra celor doi colegi de oficiu, întrebă: »Cine va fi dintre noi președintele?« Aștepta la sigur, că amîndoi îi vor ceda lui această funcțiune onorătoare. Ce mare i-a fost surprinderea, când tinerul general apucă scaunul presidial și se așeză lăsând venerabilului și bătrînelui legiutor un rol de-a doua mână.

Dar și mai tare fu trăsniit *Sieyès*, când înaintându-și propunerea noiei constituțiuni, rezultatul atător bătăi de cap, *Bonaparte* erumpse într'un hohot de ris zgomotos și șterse dispozițiile onorabilului său coleg, cari i-se păreau curioase. *Bonaparte* modifică într'atîta planul de constituție prelucrat de *Sieyès*, încât la urma urmelor rămăseră numai titluri goale. *Sieyès* văzu cu ciudă, cum puterea, pe care o visase, îi cade din mîni și ajunge în mîna lui *Bonaparte*. Se retrase deci murmurînd.

Bonaparte îndepărtă apoi și pe celalalt coleg al său, *Roger Ducos*, și luă lângă sine pe alți doi oameni, mai ascultători în persoana lui *Cambacères* și *Lebrun*. El însuși cu titlul de prim-consul ca și capul republicii, puse mîna pe puterea supremă, dînd celorlalți doi colegi un rol subordonat. Lui *Cambacères* îi încredință conducerea justiției, ear pe *Lebrun* îl făcu ministru de finanțe. Lucrările interne și externe, poliția, ministerul de războiu precum și marina

le rezervă pentru sine. Cei imputerniciți cu administrația acestor cinci ministere primeau numai din partea lui ordine și îi raportau singur lui. Așa de conștiințios era în afacerile publice.

Representațiunea națională conform noiei constituții se împărțea în trei corpuri: Senatul, tribunatul și corpul legislativ. Inșă în realitate primul conzul era adevăratul reprezentant al națiunii. Toate depindeau dela voința lui, toate se întemplantu cu inițiativa lui. Și dacă este ceva, care să-i scuze viclenia și forța brutală, prin cari a ajuns la putere, asta ar putea fi domnia lui bună, plină de nuzințe nobile.

Acei bărbați nestrămutați în ideile lor, credincioșii ideiei republicane, au condamnat ziua de 18 *Brumaire*, ca pe un atentat rușinos și antilegal împotriva dignității poporului. Dar publicul mare, dornic în sfîrșit de ordine, liniște și bunăstare materială, salută cu bucurie noul guvern. Ei văzură în decursul acestor zece ani din urmă atîtea nelegiuiri atîtea schimbări și returnări de constituție, încât nu se prea mirară nici de această ultimă lovitură de stat. Mulțimea lua numai aceea în vedere, că *Bonaparte* lucrează din tot sufletul pentru binele neamului, că se îngrijește de legi bune, partinește științele și artele și chiar în mijlocul celor mai mari lupte are timp a-se gândi la: academie, teatru ori banca națională. Față de învățați arată în deosebii toată viața sa mare cinste. I-a ridicat la cele mai de frunte demnități ale statului, îi numea de senatori și pe vestitul mathematic *Laplace* l-a făcut ministru al afacerilor interne.

Demisia amiralului Alexeieff.

S'a s'vontit cum că amiralul Alexeieff și-ar fi dat demisia în urma ultimului eveniment din Extremul-Orient. Până acum nu se știe nimica, despre situațiunea adevărată a amiralului. Cert e, că Alexeieff se bucura de toată încrederea, de toată simpatia suveranului, și numirea lui în Extremul-Orient, cu puteri așa de ilimitate, dovedește aceasta. Amiralul Alexeieff căd a fost designat ca guvernator general în Extremul-Orient prin ukaz, acum un an aproape, a fost designat de Țar și investit cu autoritate supremă, în ce privește administrația civilă, cu rol absolut independent de ministru. Afară de aceasta avea comanda supremă a flotei și a tuturor trupelor teritoriale. Pentru-ca vice-gerale Alexeieff să-și dea demisia, prin urmare, din înalta lui poziție, trebuie să fi contribuit cauze multe și importante. Și, în primul loc, nu este improbabil ca adversarii lui — și trebuie să fi avut mulți, grație situațiunii lui de invidiat — să-l fi criticat și subminat la Palat, mai ales în urma dezastrelor repetate dela Port-Arthur.

Dar, afară de această considerațiune, mai e și faptul că amiralul Alexeieff trebuie să se fi formalizat mult pentru aceea că după moartea lui Makaroff și pierderea vasului „Petropavlovky“ a fost numit ca comandant al escadrei dela Port-Arthur generalul Scrydloff, și, după cât s'a scris în presă, vice-regele Extremului-Orient insistase pentru Dubassof. Natural că neluarea în considerațiune a insistențelor amiralului Alexeieff să-i fi dat nota situațiunii sale în urma dezastrului dela Chemulpo, Port-Arthur; și constatarea făcută, sentimentul respectului personal trebuie să-l fi împins la pasul hotărât de a demisiona, dacă faptul e adevărat în sine. Ori cum, dacă demisiunea e sigură și dacă într'adevăr a fost acceptată de Suveranul Rusiei, pune în evidență o vădită răceală a Țarului față de amiral și răceala aceasta nu poate fi atribuită decât evenimentelor nenorocite ce s'au desfășurat pe apele Mării Galbene. În schimb însă, înlocuirea lui Alexeieff prin altul poate să fie mai fericită pentru rezultatele viitoare, poate însă și să nu contribuiească la nimic, dat fiind-că acela care va lua locul actualului amiral nu va cunoaște suficient toată situațiunea precum o cunoștea Alexeieff, care este deja în exercițiul funcțiunii sale de un an de zile aproape. Apoi făcând o comparație între modul de a vedea și de a lucra al lui Alexeieff și al lui Makaroff, rezultă că tactica lui Alexeieff, care era pentru o defensivă bine susținută, era mai naturală și mai potrivită împrejurările și condițiilor de luptă, Japonezii fiind superiori în flotă.

Acela care îl va înlocui, dacă va fi în locuit, fi va oare mai fericit schimbând tactica?

Plebiscitul a consacrat noua constituțiune. Dintre trei milioane douăsprezece mii de voturi trei milioane unsprezece mii s'a declarat pentru ea. Bonaparte își simțea acum puterea asigurată. Incetul cu incetul se împresură tot mai tare de pompă princiară. Își strămută locuința din palatul Louxemburg în vechiul palat al regilor, Tuilleries. Mutarea s'a întâmplat cu splendoare mare. Primul conzul ședea într'o trăsură de gală, la care erau înhâmați șese cai albi. Cambacères și Lebrun păreau lângă el ca niște lachei.

Bonaparte într'adevăr căuta gloria în reorganizarea pacinică a Franței. Domnitorii Europei însă nu-l lăsau în tihnă. Șirelor sale sincere și pline de nobletă adresate regelui englez îngîmfatul principe nu răspunde personal, ci numai prin ministrul său de externe, declarând, că nici constituția Angliei nu permite o astfel de corespondență directă. Tocmai așa de respingător fură primite recomandările lui de pace și în Viena. Curtea vieneză orbită voia cu tot prețul războiu.

Ceea-ce a dorit, n'a întârziat. Bonaparte se repezi cu iuteala-i de fulger obicinuită asupra inamicului. Această campanie este una dintre cele mai admirabile din lume. Bonaparte își alege calea cea mai scurtă. Trecu Alpii, ca odinioară Hannibal, peste stânci neumbrate, munți acoperiți pururea cu zăpadă. Austracii, în acărur urechi ajunse vestea asta, credeau, că-și absurditate numai a gândi la ceea, ca o armată să poată veni pe acolo. (Va urma).

Traducere după Áldor I. de: *Mircea*.

Afaceri școlare. ✓

*Îm mair la vale întreg protocolul pri-
vitor la afacerile școlare discutate în Sinodul
din Arad.*

Urmează la ordinea zilei referada comisiunii școlare asupra raportului general al senatului școlar din Arad despre anul școlar 1902/3 Raportor: Augustin Boțioc.

Raportul atât în general, cât și în special se ia la cunoștință și se alătură la protocol sub lit. **E.**)

Relativ la aceea parte a acestui raport, unde se tractează despre măsurile luate pentru controlarea învățământului în general, la propunerea comisiunii și cu amendamentul propus de deputatul Dr. Aurel Cosma, Sinodul ia concludul:

Consistorul se avisează să useze și pe viitor de esmiterea comisarilor consistoriali la esamenele finali. Totodată pentru inspecțiunea, desvoltarea și promovarea învățământului poporal, Consistorul este avisat a contempla modalitatea, prin care s'ar putea efectui inspecțiunea didactică a școalelor poporale prin organe speciale de inspecțiune și în aceasta chestiune să facă raport și propuneri pozitive la proxima sesiune sinodală.

Relativ la sistemizarea școlii de repetiție și îmbinarea ei cu școala practică economică se decid următoarele:

a) Consistoarele se dispună ca învățătorii în sensul legii să facă rapoarte despre absențările dela școala de repetițiune tocmai așa, ca dela școala cotidiană.

b) Consistoarele să îndrumeze pe inspecții școlari, ca să țină în evidență absențările ivite și să întrevină la autoritățile politice pentru cercetarea regulată a școalelor de repetițiune.

c) Consistoarele să îndatoreze pe inspecții școlari a ținea esamen și cu elevii școlii de repetițiune.

d) Consistoarele să dispună, ca învățătorii noștri să cerceteze cursurile de agromie și să-și câștige calificațiunea necesară pentru a putea crea școale economice în legătură cu școalele de repetițiune.

e) Pe învățătorii destinați a lua parte la cursurile agronomice îi va designa Consistorul.

Referitor la aceea parte din același raport, în care se espune, că în unele comune numărul elevilor este mai mare decât pot avea loc în școală:

Consistoriul este invitat să facă tot posibilul în asemenea casuri pentru înmulțirea școalelor conform necesității, ear în casuri, în cari sporirea școalelor din cauze materiale ar fi peste putință, să încerce a introduce și sistema alternativă în mod escepțional și în cas de extremă necesitate, ca nici o pătură a celor obligați la școală să nu remănă fără instrucțiune.

Relativ la școala de fete cu internat din Arad:

Considerând, că școala de fete cu internat din Arad trebuie susținută între toate împrejurările și ridicată la nivelul corespunzător cerințelor timpului, se invită Consistorul ca până la Sinodul proxim necondiționat să satisfacă concludul sinodal Nr. 35/903.

Relativ la alumneul din Timișoara și referitor la împărțirea de beneficiu alumneal,

față de propunerea comisiunii școlare deputatul Dr. Traian Pulici face următoarea contra-propunere: »Sinodul autorizează Consistorul diecesan, ca în scopul susținerii alumniștilor, cari beneficiază de present întreținerea gratuită în alumneul confesional din Timișoara, până la terminarea școalelor medii ce frecventează, să anticipeze spe-sele de lipsă 1200 coroane obligând comisiunea administrativă a alumneului, ca să restituie această sumă din colecte.» Punându-se însă la vot, această contrapropunere cade și în conformitate cu propunerea comisiunii se decide:

Procedura Consistorului în această afacere se aprobă, dar' se invită tot-odată Consistorul a lua toate dispozițiunile ca banii anticipați din fondul alumneului să fie restituiți pe calea colectei din partea comitetului administrativ al alumneului, ear' în viitor să nu se mai anticipeze din fondul alumneului pentru susținerea alumniștilor.

Urmează la ordinea zilei referada comisiunii școlare prin același raportor asupra raportului general al senatului școlar dela Oradea-Mare pe anul 1902/3, care raport cetindu-se: în general se ia la cunoștință.

Referitor la inspecțiunea școlară pe teritoriul de sub jurisdicțiunea Consistorului din Oradea-Mare se decid următoarele:

a) Consistoriul din Oradea-Mare este invitat a raporta la sinodul proxim, întru cât dispozițiunile făcute au ameliorat instrucțiunea poporală și ce dispozițiuni a luat acel Consistoriu față cu acelea organe, cari nu au satisfăcut datorinței lor circumscrise în ordinațiunile Consistorului.

b) Consistorul din Oradea-Mare este invitat a aplica la examenele finale comisarii din sinul învățătorimeii asemenea cum se procedează din partea Consistorului din Arad.

Referitor la aceea parte din același raport, unde se tractează despre starea învățământului în general:

Se invită Consistorul din Oradea-Mare, ca în rapoartele sale viitoare să arate cauzele, pentru cari în unele școale nu s'a ținut examenele finale și că ce dispozițiuni a luat, ca în fiecare școală să se țină examene.

Referitor la punctul V. din același raport, unde se tractează despre conțințele învățătorilor din districtul Orăzii-Mari:

În vederea concludului congresual nr. 76. b. din 1900 se invită Consistoriul din Oradea-Mare a purtat și pe mai departe grijă de ținerea regulată a conferințelor învățătoresști prevăzute în Stat. Org. și să grijească de aceea, ca eventuala înființare a reuniunii învățătorilor din districtul său să nu jignească raportul stabilit prin Stat. Org. între autoritatea bisericască și învățătorimea confesională.

Fiind timpul înaintat și anunțându-se proxima ședință pe 7/20 Aprilie, a. c., la orele 10 a. m., când va urma la ordinea zilei referada comisiunii epitropești, — ședința se ridică la orele 6³/₄ d. m.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a VI a ținută în 7/20 Aprilie 1904.

Ioan I. Papp, m. p. *Andrei Horvat* m. p.

Episcop-președinte.

notar

Prăznuirea muncii.

Multi On. Redacțiune!

După-ce un pătrar de veac a fost învățtoareasă, pensionându-se doamna Emilia Bodrogean, Duminecă la 24 Aprilie, s'a aranjat din acest incident o festivitate frumoasă, despre decursul căreia am onoare a vă raporta.

Conform programei Duminecă după s'ia liturgie mulțime de popor s'a adunat în sala școlii de fete, unde la propunerea d-lui Ioan Ardelean s'a ales o comisie, pentru invitarea doamnei Emilia Bodrogean la școală. La intrarea s'erbătoritei învățtoare în sală, publicul erupe în puternice „Să trăiască“. În urma asta ia cuvântul învățtoarea Elena Roja ca una dintre fostele eleve și rostește o vorbire în care mulțumește pentru tot binele ce d-na Bodrogeanu a făcut elevelor.

Ear doamna Emilia Bodrogean emoționată până la lacrimi răspunde cu dragoste și mulțumire.

Emoțiunea a cuprins întreg publicul, căci din ochii tuturor nu vedeai alta de cât lacrimi de bucurie, și emoțiunea crește atunci, când o fetiță abea de vre-o 4 ani dela asil încunjurată de alții mititei, îi predă un frumos buchet de flori și o asigură pe doamna iubilantă de dragostea lor ce o simțesc față de dumneaei, ca față de o protectoare și o binefăcătoare a micuților dela asil, căci de fapt doamna Bodrogean nu s'a îngrijit numai de elevele ei, ci căutat-a să facă bucurie și micuților dela asil, ca așa încă de micuți să planteze în inimile lor dragostea față de școală.

În cuvinte calde o salută apoi în numele comunei politice dl notar comunal Florian Momac. Ear în numele corpului învățtoresc din loc a vorbit învățătorul Stefan Roja, asigurându-o despre stima ce l-o păstrează foștii colegi.

După asta o mare parte din publicul present s'a adunat în ospitala casă a doamnei Bodrogean, unde au mai petrecut câte-va momente plăcute.

Seara s'a aranjat în onoarea dnei Bodrogeanu un banchet, la care au luat parte peste 60 persoane. S'a rostit mai multe toast, vorbind mai întâi d-șoara Maria Crișan în onoarea s'erbătoritei.

P. C. Sa dl Roman R. Ciorogar, rostește o prea frumoasă vorbire în care mulțumește tuturor pentru dragostea și stima ce au arătat cu aceasta ocaziune față de doamna Bodrogean care este sora P. Cuvioșiei Sale.

Învățătorul Stefan Roja ridică paharul în onoarea d-lui referent școlar Sever Secula.

Se ridică apoi dl Secula și espunând greutățile ce le întimpină învățătorii în misiunea lor, aduce elogii atât d-nei iubilante, cât și b'etrânilor învățători pensionați Ardelean și Eftici.

Într'un bine simțit discurs dl notar Momac a arătat cum scopul școlii confesionale este de-a crește nu numai creștinii și Români buni, ci și patrioți adeverați, și doamna Bodrogean în decurs de 25 de ani a făcut aceasta, căci educat-a nu numai Românce bune, creștine adevărate, dar și patriote bune. Acesta încă este motivul că azi cei mai mulți se bucură, ear cei ce azi nu se bucură, sunt, zice dl Momac, „numai oamenii pismași și pățimași“.

Un mare merit al dnei Bodrogean îl amintește și dl Dr. Cioclan, că d-sa a știut desvolta în eleve dragostea față de școală așa, că dacă vre-o fetiță a fost odată la școală, nu mai ședeau acasă nici chiar dacă părinții le-ar fi oprit, căci numai așa se explică faptul, că în școala doamnei Bodrogean nici când n'a fost mai puțin de 150 eleve.

Mai toastează economul Teodor Orga și Octavian Tămășdan candidat de preot, în onoarea damelor presente, în special în onoarea d-șoarei Elena Roja, care și-a dat toată silința ca serbarea se succedă cât de splendid precum de fapt a și succes.

În fine d-na Bodrogean mulțumind tuturor pentru dragostea manifestată cu această ocaziune, ridică masa, ear tinerii încinsăra o horă petrecându-și în voce bună până în zorii, când ne-am depărtat cu dulci suvenirii, știind că bucuria de azi a fost răsplata muncii s'evirșite cu abnegațiune un timp de 25 de ani pe cariera dascălească.

Pectca, la 27/IV 1904.

Riportor.

Greva dela Căile ferate în municipiul orașului Budapesta.

Lupta între „patrioți“. — Democrații înv'rajbiți. — Încredere lui Tisza din partea opoziției. Vázsonyi Ovreiuul freat.

Martii după amiază municipiul orașului Budapesta s'a ocupat într'o ședință extra-ordinară convocată anume pentru acest scop, cu greva trecută dela căile ferate și a votat o rezoluțiune de a mulțumi guvernului pentru energica rezoluțiune a grevei și a-l ruga a lua m'asuri legislative pentru împiedecarea pe viitor a terorismului grevei. În contra acestei rezoluțiunii, democrații voiau să însceneze opoziție până la extrem. Nu le-a succedat însă. Celelalte partide opoziționale au aderat și dinsele la ideea de a condamna greva doar puține modificări stiare cereau a se face în proiectul de rezoluție.

S'a născut însă o discuție violentă, provocată de democrații, din care însă tot dinșii au ieșit b'atuți.

Referentul proiectului de rezoluție Preyer Hugo i-a învinuit că ei strică buna rinduală din țeară, s'evirșind tot felul de uneltiri păcătoase, ducând în r'ălăcire poporul. Împotriva acestor fel de ticăloși, oamenii de treabă trebuie să se înarmeze și să-și dea mâna. Tot-deuna a fost opozițional, nici odată n'a felicitat guvern, dar sunt lucruri, față de cari trebuie să dispară politica de partid. Așa e propunerea aceasta. (Aprobări șgomotoase). Regretă, dacă cercul său mai intim de amici vede tendență în aceasta atitudine a sa. — „Neue Freie Presse“ a căutat-o, strigă Polonyi. Înaintarea patriei noastre — continuă Preyer, în anii din urmă nu prea se vede. Causa de căpetenie este acea r'ălăcire a minților, acea anarhie care dominează acum între muncitori și care amenință cu nimicire industria, comerțul și viitorul capitalei. Proletariatul intelectual este acesta care voește să fie susținut de țară. Niște domnișori se fac juriști, ca apoi din buna credință unora ori din filerii s'eracilor să trăiască domnește; ei at'ată poporul după aceea ca advocații urmează meșteșugul acesta și s'f'rșeșc ca domni căruțându-se în trăsuri strălucite. (Aplause.) Când vede că poporul a ajuns în așa m'ani, datorita fie-cărui cetățean este a se ridica împotriva acestor ticăloși. (Șgomot mare a urmat acestor cuvinte. Democrații pretindeau să numească pe acela la care țintește. Primarul suna mereu clopoțelul).

Vázsonyi Vilmos sare turburat de pe scaun — fiind-că chiar la d'nsul se potriveau cele spuse — și strigă: — Nu primim aceste asupra noastră.

După-ce s'a mai potolit puțin șgomotul Preyer Hugo a urmat: Ungaria are și altă chemare de cât să hrănească pe aț'ătorii a căror țintă este nimicirea. Duc în r'ălăcire masele proaste, le fac să creadă că se vor împărți pământurile domnilor. Resultat al acestor agitații a fost că funcționarii dela căile ferate au încetat munca, pricinuid ț'erii pagube de milioane, pricinuid singuraticilor pagube mari, lăsându-i pe șinele trenurilor și șguduind autoritatea legii. Unele partide s'au năpusit cu o neîmpăcată ură asupra statului, numai ca să poată stăpâni. Nu caută cine a fost vinovatul, pentru-că dacă-i arde casa, s'apucă de stingerea focului și nu varsă pe el ulei.

Purtarea guvernului a fost mult de asupra acelora, cari fără răspundere voiau să-i smulgă puterea din m'ani. Minute întregi oratorul a fost aplaudat și felicitat iar democrații făceau larmă.

Istoria Naturală

pentru școlile populare

de

Iuliu Vuia

învățător și director.

Recenziune de: I. Furdinu.

Învățământul științelor naturale, până chiar în timpurile din urmă foarte puțin însemnătate i-s'a dat; oamenii au pus pond mai mare pe științele matematice, istorice etc, și așa învățământul științelor: a fiziografiei și fizicei, abea a fost luat în seamă.

Da! La aparență ai crede, că științele naturale, nu sunt de o însemnătate și folos mai mare, dar examinând și cercetând cu deam'eruntul vom ajunge la convingerea, că nu așa este și în fond: științele naturale sunt de o valoare deosebită, căci luând „Istoria Naturală“, (fiziografia) aceasta urmărește 2 scopuri, pe cât de gingașe, pe atât de folositoare și anume: scopul prim este: material ear al doilea: formal.

1. Scopul material al fiziografiei este: cunoașterea cât mai bine a produselor naturale, ca așa să avem foloase mari din ele, exploatându-le în folosul nostru și să ne ferim de eventuale daune, ce ni le pot cauza: economia și industria dară pot trage foloasele cele mai mari, din științele naturale.

2. Scopul formal consistă în aceea, că esaminând produsele naturale — pe basa principiilor metodice — ajungem la ascuțirea sensurilor și câștigare de intuițiune, apoi la dezvoltarea cugetării căci avem de lucru cu comparări, clasificări, etc.; de aci apoi av'nd elevul de lucru cu forme și colori frumoase, i-să cultivează sentimentul estetic și ce este mai salutar că elevul ajunge la cunoștința și convingerea despre adev'ratul Dumnezeu și eată că am atins dezvoltarea sentimentului religios, care servește ca basă la formarea celei mai frumoase însușiri omenești: a caracterului.

Nu mai luând de basă aceste scopuri, b'arbații de valoare ai școlii, au dat loc istoriei naturale între obiectele învățământului elementar și cred că imi este permis a afirma cu tot d'ndinsul, că de bună seamă, numai de aceste idei și motive a fost călăuzit și părintele dascălilor, neobositul învățător, Iuliu Vuia, când earăș vine și pune la lumina: „Învățământul practic din Istoria Naturală, pentru școlile populare“. Acest studiu, lucrat pe basa celui mai nou plan ministerial, ni-l presentă autorul după cele mai sănătoase principii metodice, avute în vedere la alegerea materiei, căci „Naturala“ Dumnisale, începe: 1. cu: animalele, plantele și mineralele cele mai aproape de elev; este știut că material din Istoria Naturală să prelege și în cl. I—II, la „Exercițiile de cugetare și vorbire“, ear în cl. III—IV, la „Cartea de cetire“, deci în al 5-lea an, vom pleca dela eele cunoscute din clasele I—IV, dar în cere mai l'argit (conform puterilor spirituale ale elevilor).

Materialul din „Naturala“ D-lui Vuia, este tratat așa fel, că să poate preda elevilor în dou' cursuri concentrice (lucru firesc că toate trei regnele) în cei din urmă 2 ani de școală (cl. V și VI) așa d. e. să facem o asemănare dela început, la Mamifere ordinea carnivorelor la familia cânilor — învățătorul va preda clasei V, cănele și lupul, ear în cl. VI, va completa aceste (mai pe larg), cu vulpea, hiena etc.; tot în ast mod va procede la toate tipurile, respective ordine, clase și familii; lucru natural în cursul I (clasa V), va ști învățătorul să ia pe cele mai cunoscute și ușoare de intuit, ear în cursul II (cl. VI) va completa acel curs, cu material mai greu, dar pe basa cursului I.; tot așa la plante, minerale, etc. să tratează în cursuri concentrice, va să zică: „fiecare curs are să reprezinte un întreg compus din toate trei regnele naturii, ear cursul din cl. VI, are să fie amplificarea a cursului din cl. V.“ 2. Esaminând acest manual didactic, cu privire la procesul învățământului istoriei naturale, să poate deduce priceperea cea mare cu care autorul a tratat materialul cărții sale, căci basându-se pe principiile cele mai sănătoase, ale pedagogilor moderni, a p'urces dela indivizi, tractând pe fiecare separat după proprietățile sale individuale, d. e. la pagina 24 sunt tratate separat: găina, bibilica, curcanul și numai decât sunt trase notele comune, fiind grupate sub numirea de: ordinul g'abnaceelor, ear mai apoi grupând toate ordinele (după notele comune, dar mai în general), ajunge la clasificare, formând clasa paserilor. Acest proces natural se observă la tratarea întregului material așa că: a) indivizii sunt grupați în familii; b) familiile sunt grupate în ordini; c) ordinele în clase și d) clasele în regne sau împărății, ear la fine este formulată definițiunea „Istoriei Naturale“.

(Vs urma.)

In atențiunea cetitorilor noștri.

Ne vin des, la redacție, epistole în care abonenții de al ziarului nostru întrebă de ce nu li-se trimit orî de ce li-s'a sistat espedarea «Tribunei».

Le atragem atenția să se adreseze direct *administrației* «Tribunei», căci dintre redactori nici unul n'are amestec la administrație. Îi facem apoi din nou atenți, că administrația espedează ziarul *numai celor cari și-au achitat anticipative abonamentul* orî printr'o epistolă au cerut administrației să li-se trimită indicând *când* vor plăti. De aceea celor cari nu s'au ținut de nici una din aceste norme, *li-s'a sistat trimiterea ziarului*. Repetăm că nu e vorba de neîncredere nici că s'ar refusa cuiva creditul, ci experiența ne-a învățat că numai așa se poate ține regula administrativă, numai așa se pot înconjura neplăcerile și mai presus de toate numai așa se poate garanta existența unui ziar care se susține din abonamente.

S'apoi chiar amicilor cerem în primul rînd să se potrivească normelor ce am luat, știind orî-cine, că noi pe credit nu căpătăm mărci poștale ear lucrătorii trebuie plătiți d'asemeni nu numai bine, dar și regulat. Dacă amicii ziarului nu ar plăti regulat și s'ar adopta plățirea ulterioară a abonamentului, numai din fonduri s'ar putea susține ziarul. Fonduri noi n'avem însă. Și nici n'ar avea înțeles să se susțină un ziar pentru care publicul nu ar voi să plătească abonamentul.

Rugăm deci pe toți amicii «Tribunei» nu numai să plătească regulat *nainte*, dar să îndemne pe toți cei știutori de carte a abona ziarul acesta, care a dat dovezi că n'are altă țintă de cât apărarea drepturilor naționale și luminarea poporului român.

Redacția.

Partea economică.

Avînd eu în anii de curînd trecuți unele afaceri private în Murș-Oșorhei, am călătorit mai de multe ori peste vară dela Sibiu acolo, și îndărăt. În anul 1900 am călătorit la Oșorhei în 9 Aprilie și din Cociard încolo am văzut în toate hotarele satelor, teritorii mai întinse și mai mici arate și sămênate cu cucuruz. Parcelele și locurile sătenilor nu era nici unu sămênat. Am întrebat și mi-s'a spus că pămînturile sămênate deja cu cucuruz sunt domnești și că sătenii sămênă mai târziu, când să mai încălzește pămîntul, 3—4 zile după aceea au început ploii cari cu mici întreruperi au ținut până la finea lui Aprilie, au fost ploii generale (peste țeara întreagă) și economii de câmp au fost împedecați a-și sămêna cucuruzele, și după încetarea ploilor a t ebuît să mai treaca zile până sau mai uscat pămîntul ca să poată ara, și așa sămênatul s'a întarziat.

În luna lui Maiu am călătorit dela Oșorhei la Sibiu ziua și am văzut cucuruzele domnești răsărite și crescute, cât în 3—4 zile se puteau săpa, ear unii săteni și atuncia mai sămênau. Curînd după Rusale am călătorit ear la Oșorhei, când cucuruzele sămênate în întăia jumătate a lui Aprilie erau mari și săpate a doua oară, ear a sătenilor nesăpate nici deodată. Cătră finea lui August am făcut o excursiune ziua până la Murș în apropierea Cocardului, cucuruzele marilor proprietari erau coapte pe când a bieților săteni toate verzi. Curînd în Septemvrie a început receala, și cucuruzele cu excepția marilor proprietari au rămas crude în întreg jurul Oșorheiului și poate în întreaga țeară, cât nu s'au putut face din ele farină, multe nici pentru porci bune.

Maril proprietari își au economii eșiți din școle de agronomie și cultiva pămînturile în mod rațional. Țăranii ar lucra înțelepțește, dacă ar eși cu plugurile la câmp pentru aratul de cucuruz de grâu etc. atunci de loc când es plugurile marilor proprietari, și și-ar îndoi bărbăția în lucru, ar săpa cucuruzurile de 3 ori ca rodirile se fie în cantitate mai mare avînd ei locuri mai puține, căci dările și alte sarcini comunale sunt mari și acelea numai pe lângă muncă strădalnică se pot implini și să poată rămênea din agonisit și pentru casă. Apoi așa sună proverbul latin: „laborantes deus pariter adiuvat — pe cei muncitori asemenea Dumnezeu. T. sen.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 7 Maiu 1904.

— **Candidații de învățatori**, cari vor să se supună la examenul de cvalificațiune cu finea anului școlar curgător, se avisează a-și înainta *aici până la 18/31 Maiu a. c.* petițiunile ajustate cu următoarele acte:

- Estras de botez.
- Testimoniu despre studiile pregătitoare și absolutoriu preparandial.
- Taxele esamenului prevăzute în §. 125 — din Stat. Org.

Candidații, cari deja funcționează ca învățatori, vor avea să prezenteze și atestat de serviciu, estradat de inspectorul școlar confesional.

Cererile intrate peste terminul indicat mai sus, precum și cele neadjustate conform prescrișelor, nu se vor lua în considerare.

Terminul esamenului se va publica tot în organul oficial al diecesei, obligator pentru toți.

Arad, din ședința Consistorului, ca senat școlar, ținută la 15/28 Aprilie 1904.

Ioan. I. Papp,

Episcop.

— S-tul George a fost erî prilej de sărbătoare în mai multe familii române din Arad cari și-au serbat onomastica șefului familiei. Astfel și-au serbat ziua onomastică d-nii George Lazar, Dr. George Popa, George Popovici, protopopul și George Popovici cassar (la Victoria), referentul-controlor George Purcariu, profesorul George Pap și protopopul George Telescu. Le urăm și noi ani mulți fericiți.

— **Comisiunea de grevă pe picior liber.** După un arest preventiv de 10 zile, Mercurt a fost pusă pe picior liber comisiunea de grevă a funcționarilor dela căile ferate, care precum se știe a fost deținută în ultima zi a grevei.

— **»Eliberarea de sine a României«.** Sub acest titlu cetim în »Alkotmány«: »Jug, sarcină și btăstăm era pe capul națiunei române ovreimea ce i-s'a pus în coaste. Când aceasta a devenit odată credință generală în România, guvernele câte au urmat, au început acțiunea de mântuire. Legi, ucace, ordinațiuni s'au adus pentru a scăpa cu o zi mai înainte națiunea română de acest element destructiv. Străinul, fără patrie, care trăia în chip parazitar în detrimentul moral și material al României, cu sutele a fost silit să părăsească țeara, care nu voia să se nimicească. Acum se depeșează din București că senatul a votat proiectul pentru comerțul beuturilor spirituoase. Depeșa e scurtă dar cine cunoaște lucrurile înaintea aceleia e cu atât mai elocuentă. România se eliberează prin aceasta și de acele lipitoare, cari pân'aci sub titlul comerțului beuturilor spirituoase, n'au putut fi date peste hotar«.

— **DI Iustin Olar**, directorul conducător dela «Asociația călționarilor Arădani» a fost decorat de cătră «Asociația industriașilor din întreaga țară» (országos ipar egyesület) cu medalia de bronz. DI Iustin Olar este primul meseriaș român, distins pentru hărnicie din partea străinilor. Decorația i-se va preda în Budapesta la 12 l. c. n. de cătră comitetul central al «Asociației industriale regnicolare», în mod sărbătoreșc. DI Olar e fiu de învățator român, și ca atare își păstrează neștirbite simțemintele sale naționale. Cine nu-și aduce aminte cu cătră vervă își juca ei rolurile comice în piesele noastre teatrale de prin «Crucea Albă», păduriță etc., și era stălpul corului meseriașilor? Acum că a creat «Asociația călționarilor arădani» și e directorul ei esecutiv, care ocupație îi mistuie tot timpul liber, nu mai poate fi și diletant, dar nu lipsește o producțiune românească, de orî-ce natură, la care să nu vezi pe DI Olar cu familia Ear la «Asociație» ca director esecutiv nisuește a aplica cât mai mulți Români. Drept aceea merită tot spriginul publicului nostru. Luând și noi cu plăcere act de binemeritata distincțiune a iubitului nostru meseriaș român, trimitem și pe această cale felicitările noastre.

— **Doctor A. M. Pop**, doctor în medicina universală al universităților din București și Cluj, cu diploma pentru medicina legală și physical, specializat în morburile interne, și-a început practica de medic balnear al Băilor Herculane. Consultațiuni în Otel Stefania.

— **Noul metropolit catolic de Olmütz.** Din Viena se comunică telegrafice, că toaia oficioasă publică îndeplinirea scaunului metropolitan catolic de Olmütz prin episcopul Bauer și al scaunului episcopesc de Brün prin contele Huyn.

— **Accidentul regelui spaniol.** Din Madrid se telegrafează: Regelu spaniol îi s'a întâmplat un mic accident, cu ocaziunea inspecțiunii recente dela Arta. Aci Alfonso a lunecat pe padimentul neted, și căzînd s'a lovit cu capul de padiment. Regele, care a considerat drept glumă întimplarea asta a numit, după-ce a fost ridicat de jos, lucul accidentului „sala căderii regelui”.

— **La mormintul tatălui.** Un caz sensational se anunță din Capolnaș, întimplat Marți după-ameazi din incidentul immormintării, economului de acolo Urbán István. Urbán înainte cam cu o jumătate de an a început relații de dragoste cu o veduvă de acolo Pallai Agnes cu numele. Urbán care avea nevastă și copii a fost atât de mult cucerit de Pallai Agnes, încât înainte de asta cu vre-o două-trei luni și-a lăsat familia și s'a mutat la ibovnică cu care a trăit în concubinare. Fericirea însă n'a durat mult. Înainte cu câte-va săptămâni Urbán s'a îmbolnăvit. Când apoi a simțit, că boala i-se întoarce tot mai spre rău, și-a adus aminte de familia părăsită. A și trimis vorbă nevastei sale părăsite, care apoi a adus acasă pe greu bolnavul om, care zilele trecute a și murit între copiii săi. Pallai Agnes, când a auzit că Urbán e mort, a mers și dînsa să vadă mortul, dar n'a fost lăsată în odaie. Marți după-ameaz a fost immormintarea. Între mulțimea adunată era și femeea seducătoare, care când sicriul a fost lăsat în groapă s'a aplecat s'arunce un pumn de țărînă pe sicriu. Atunci a văzut-o pe femeie copilul mai mare al defunctului, pe care vederea femeii l'a infuriat în așa măsură, încât îndată s'a repezit la lopata de pe mormint, cu care a lovit-o pe Pallai Agnes în cap atât de tare, încât după câte-va minute a murit. Agonia femeii însă a înspăimîntat atât de mult pe petrecători încât toți au fugit lăsând la fața locului numai pe ucigaș și pe victimă. Tinêrul Urbán s'a prezentat singur la judecătorie, unde a fost deținut.

— **Limbi rele.** Earăși cântecul vechi despre cusătoreasă sărguincioasă, care cu munca grea a mânilor sale agonisea pânea de toate zilele pe seama ei și a mamei sale neputincioasă. Dar era fericită din cale afară, căci tinerul medicinist care avea închiriată o odaie la ele, era

mirele ei și cât era de fericită locuința aceasta! Într-o odată lucra fetița pentru asigurarea sub-sistenței de toate, zilele, în cealaltă studia din greu tinerul pentru a se putea supune și ultimului rigoros. Eată se apropie și ziua însemnată a promoțiunii. Într-o zi o vecină îl oprește la trepte și îi comunică o noutate neașteptată: anume, că mireasa lui primește în toată luna o epistolă secretă în plic colorat dela un domn de poziție socială înaltă. Totodată îl face atent să se ferească de o atare fată nevrednică de ei. Mirele în urma asta desperat și aproape nimicitor le vestează secretă întrebă fata cu lacrimi în ochi dacă este adevărat ceea-ce a auzit. Ea a recunoscut fără încunjur, refusând însă să spună numele celui domn decât numai în ziua pronunțării tinerei. Sosi și ziua aceasta. Fata chiar era ocupată la cutia mesei cu căutarea epistolelor secrete, când cineva bate la ușă. Doi domni intrară plini de curtuasie și comunicară etei, că losul ei a fost tras la casa de bancă a ui Török A. és Társa cu câștigul principal, ugându-o să arate losul original pentru a i-se putea plăti suma colosală câștigată. Așa fata a lovedit, că epistoalele primite în plicuri colorate n'au fost epistole secrete, cum vorbeau imbele rele, ci erau epistole pentru afaceri, pe ar i-le-a trimis casa de bancă Török A. és Társa, Budapesta, Boulevardul Theresia 46, care pereză cu noroc strălucit.

Herrn Jozsef főherczeg. Zilele trecute la oficiul postal din Arad a sosit din străinătate o epistolă cu următoarea adresă:

Herrn József főherczeg

für Herrn I. I. Just aus Augsburg Arad, Nr. 13.

Oficiul postal din norocire a avut atâtea stețime să nu caute în Arad în zădar pe arhiducele Iosif, ci pe adresantul I. I. Just de pe alea arhiducelui Iosif. La primirea epistolei i adresantul a holbat ochii de surprindere, neinelegând, cum ajunge el la onoarea să-și prinească epistola prin arhiducele Iosif, ceea-ce e explică așa, că neamțul necunoscător al limbei maghiare a cugetat că Jozsef főherczeg út, în-eamună domnul arhiduce Iosif, la care adre-antul este administrator de domenii.

— **Neerolog.** Jalcicii subscriși cu inima în-rântă de durere aduc la cunoștință, că prea iu-ritul soț, tată, fiu, frate și cumnat **Valeriu Pinciu**, după scurte dar grele suferințe în etate de 12 ani, împărțășit fiind cu sfințele taine și-a dat nobilul său suflet **Sâmbătă în 30 Aprilie** la orele 10 seara în mâinile Creatorului.

Rămășițele pământestii ale neuitatului de-unct s'au depus spre vecinica odihnă **Marți în 3 Maiu a. c.** în cripta familiară din cimiteriul gr. cat. din loc, despre ceea-ce numai pe aceasta cale se face cunoscut tuturor rudeniilor și cunoșcutilor.

Fie-î somnul lin și memoria binecuvântată!
Micăsasa în 4 Maiu 1904.

Rafira Pinciu n. Boar soție, Ioana și Ana ca fiu și sică, Ana Pinciu nasc. Cioran mamă, Aurelia, Ana Dan, nasc. Pinciu nasc. Maria Stoica, nasc. Pinciu surori, Ioan și Emil ca frați, Eugenia Pinciu n. Popescu cumnați, Emilia, Lucia, Maria, Luci, Bujor și Sorin, nepoate și nepoți.

— **Recunoștința bolnavului.** Medicii nu se prea pot lauda cu recunoștința bolnavilor, d'aceea însemnăm aci cazul acesta interesant, ce s'a petrecut în Anglia. O domnișoară bă-trână cu numele **Mary Lickly** a murit zilele trecute; rudeniilor sale a testat o avere cam de 1/2 milion coroane, ear medicului său o ladă mare. A lăsat în testament, că îndată după moartea sa, lada să fie dusă la locuința medicului și desfăcută numai de dînsul. — Medicul a primit cu multă bucurie și curiozitate donul; știa că pacienta totdeauna a ținut la dînsul și de sigur donul va fi de valoare. A deschis lada dar a stat înmărmurit. Lada întreagă era plină cu sticle, de medicin. De fie-care sticlă era legat cu îngrijire receptul corăspunzător. Toate medicamentele, câte i-a scris medicul în decurs de douăzeci ani le-a pus în aceasta ladă; dar nici o sticlă n'a fost desfăcută.

PARTEA LITERARĂ.

Poveste veche.

Un avint pribeag așa-m 'spunea
Incetinel și 'nduoșat,
„Că pe lume nimenea
Fericirea n'a gustat“...

Povestea-i veche, bun tovarăș
Zadarnic o mai vinturi azi...
Indură-te. O! vino iarăș
Supărările să-mi scazi:
Și să mi le porți prin lume
Pe cărări pustii-pustii.
— Nu le-aș auzi de nume...
Ți-le pune căpătii
Și cu ele să rămii.

Pe aicea să nu'mi vii,
Nimic să nu mai știi,
De-oi trăi, or n'oi trăi,
Vintule, voinic pribeag.

— Nu mă apăsa, stăpâne
Cu atâtea supărări...
... Mi-s destule ale mele
M'oi topi și eu azi mâne
Pe 'ncălcitele cărări...
Că-s zările grele-grele!

Emanuil Stoica.

Poesii populare.

Culeso de: Trifu Bacla și Cuzma Dragota din Budaria.

Frunză verde mărăcine
Când te vîd mândră pe tine...
Arde inima în mine,
Ș'asa arde de eu foc
De nu pot să stau în loc,
Când te vîd trecînd în vale
Mă cuprinde un dor și-o jale,
De dorul mîndrușii mele.
Când te duci tu la sălaș
Eu vin bălo, mintenaș.

Frunză verde de trifoi,
Haideți neico amîndoi
La sălașul din zăvoi,
Că acolo-i bine de noi,
La sălașul cel din deal
Ne vîd toți de pe hotar.

Frunză verde floare aleasă
Vino neico și acasă,
Că de nime nu ne pasă,
A te ținea eu pe brață
Până-n zori de dimineață.

Frunză verde de selată,
Ce ești bălo blăstămată
Și cum ești de blăstămată
Tot îți dai de leac odată,
Tu gîndești că io-s nebun,
De mă porți tu cu minciună,
Când am venit dela țîrg,
Tu în drum că mi-ai eșit,
Și așa mi-ai povestit,
Să vini neico la sălaș
Că bărbatu'm doarme acas'
Eu venii pe vorba ta
Tu nu cauți în fața mea,
Atîta drum ce-am făcut,
M'ai făcut ca om perdut.

Petreceri.

— **Reuniunea meseriașilor din Blaj** invită la producțiunea teatrală împreună cu dans, ce va avea loc la 9 Maiu st n. 1904 în sala otelului „Univers“. Inceputul precis la 8 ore sara. Prețul de intrare: loc I. 1 cor. 60 fil., loc II 1 cor. 20 fil. Stal 1 cor.
Program: I. „Vacanții“, comedie originală într'un act de Maria Baiulescu. II. „Scara mîței“, operetă în 1 act de V. Alexandri. Muzică de I. Mureșan.

POȘTA REDACȚIUNEI.

Ioan Olean, Sălciua de jos. În Academie militară nu se poate. Pentru tipograf (ucenic) ești prea în vîrstă: luăm tinerii cel mult de 14—15 ani!

Loreu. Credem că părintele gr. cat. face escesul de zel țără știrea P. S. Sale Episcopului Radu. Țerani gr. or. vor fi însă atât de cuminte să-l întoarcă spatele.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Crucea sau steaua dublă electro-magnetică R. B. Nr. 86967 a lui Müller care este cunoscută în Ungaria întreagă, are pentru ziua de azi un document, pe care îl publicăm aci în întregime:

»Stimate Dle Müller!

Primește sincera mea mulțămîță; umflătura soției mele s'a tras aproape de tot și chiar și durerile de spinare și de stomach și sgârçuirile la inimă se repetază tot mai rar. Te rog să-mi mai trimiți 4 aparate R. B. Nr. 86967 de câte 6 cor. căci oamenii chiar din al treilea sat mă roagă să le aduc astfel de aparate.

Zajhalma, în 8 Iulie 1902

Cu adîncă stimă.

Ștefan Bódi,
magasinier.

De aceea n'ai cuvinte ca să recomanzi în destul acest aparat tuturor celor ce sufer de reumatism, asthmă, nedormire, dureri de urechi, neurlagie, bătae de inimă, dureri de cap, de dinți, impotență, mîni și picioare reci, epilepsia, slăbiciune, amețeală, tremur, friguri, influență, gălbinare, sgârçuri de stomach lipsă de poftă de mîncare, ischias etc. etc. Aparatul costă 4 fl. să afli la dl Albert Müller în Budapesta V. Vadász-u. 42/K

— **Durere de stomac. Sgârçuri de stomac, catar greu de stomac,** la boale de stomac învechite și împotriva lipsei de ape, tii, mijloc sigur. **Purgativ sigur, inerția cronică a intestinului gros, la lipsa de scaun purgativ fără dureri,** este thea întăritoare de stomac „**Centauria**“ a farmacistului **Kossuth.**

Cutia de probă 1 cor. 20 fil.

Cutia mare . . . 2 cor. — —

În contra tusei, catarului (troahnă) răgușelei, flegmei și iritațiunîgâtului este de un efect eminent, **pastilele de pept »Senega.** Prețul 1 cor. Se pot căpeta în farmacia la **»Maria Fecioară«** a farmacistului **Kossuth Pál,** Arad, piața Boros-Béni Nr. 15.

157

100 bucăți

de

Propise de școală

cunoscută peste tot locul, costă **una coroană,** pe lângă trimiterea anticipativă a prețului plus porto poștal de 30 fileri expedițiunea se face franco sub legătură în blocuri tari pentru a fi scutite contra frîngerei: Dela 100—750 bucăți francarea se face pentru 72 fileri. Cu rambursă spesele de expedițiune sunt cu mult mai mari.

Biuroul de administrațiune

al lui

Ingusz I és Fia.

Arad

207

100 măji metrice

de porumb (cucuruz) despoiat prima calitate se află de vânzare la **Matei Vuia,** econom în **Fenlak** (com. Temes).

Nr. 204 1—3

Primul institut de artă sud-ungar pentru
— zidirea de altare, de sculptură și de aurit.
Temesvár-Józsefváros, vis-à-vis de claustru.

Atrag atențiunea prea onoratei preoții și a d-lor
curatori supremi bisericești, că în atelierul meu pre-
gătesc iconostase noi, altare, scaune episcopice și alte
aranjamente complete bisericești.
Pe iconostas pictez nouă
iconi de artă, afară de aceea
auresc și vâpșesc din nou iconostase vechi. Primesc și vâpșitul de biserică. Trimit schițe de plan gratuit. La dorință călătoresc la fața locului pe speșele mele. Recomand icoanele mele de relief, peatră masivă cu vâpșeală polichronică—statue sante dela 60—180 cm, mărim. *Madonna de Lourdes*. *Inima Mariei de 9 ani bogat*, aurite cu vâpșeală polichronică.

De present se pregătește pe seama bisericii din Kesa-Mare: *Inima sfântă a lui Iisus și Madona de Lourdes* în înălțime de 160 cm.

De serviciu prompt și echitabil îngrijește:

140 3—52

NAGY NEP. JÁNOS

Temesvár-Józsefváros, Bonnaz-utca 6 sz. (casa proprie).

Coasa de oțel „Bur“ este cea mai bună pe lume
ai cărei unici livranți pentru întregul continent și pentru America sunt
Winkler és Grauer, Kőbánya 34,

la cari e a se adresa ori ce corespondență privitoare la coase.

Coasa de oțel „Bur“ este admirabil!

500 coroane plăteac, celui ce este în stare să ne arate o coasă de oțel „Bur“ veritabilă ca provenită din altă fabrică.

1000 coroane plăteac celui ce ne poate arăta dintre 100 coase de oțel „Bur“ două rele.

Coasa de oțel „Bur“ numai atunci este veritabilă, dacă pe mâner poartă gravată inscripția aceasta: *W. G. Kőbánya*, iar pe latul ei este tipărită marca firmei cum arată figura asta: 190 2—20

Preț-curent ilustrat și gratuit.

Facem atent pe ori cine în interesul său propriu, de a se păzi de marfa de imitațiune. Coasa „Bur“ satisface pretențiunii ori-cărui econom în modul cel mai perfect.

Acest favor are a-l mulțami coasa de oțel „Bur“ singur ascuțitului său admirabil, nici prea tare, nici prea moale. Mai ales pentru aceea este coasa „Bur“ corespunzătoare, pentru-că are simcea și gramez tare, iar ascuțitul foarte subțire. Mulți economi strică și cea mai bună coasă, prin faptul că nu știu să o bată. Asta însă pe lângă toată nedăbăcia economului este eschisă la coasa „Bur“, de oare-ce firma noastră trimite coasa bătută și probată. Pentru fie-care bucată se primește garanță, iar care nu corespunde schimbăm pentru alta, însă mărturisim din experiență, că între 1000 coase nu e nici una rea.

Prețurile coasei de oțel „Bur“

60	70	75	80	85	90	95	100	110	120 cm. lungă
1-80	2-10	2-20	2-30	2-40	2-70	2-80	2-90	3-20	3-60 Cor.

La comanda de 5 bucăți supoartă speșele postale; la comanda de 10 bucăți fabrica nu numai că suportă speșele postale, dar dă o coasă în dar, iar la comanda de 20 bucăți, fabrica pe lângă suportarea speșelor postale și trimiterea a două coase, trimite și două tablouri frumoase din timpul războiului buru-anglez. Căteia „Bur“ la coasa de oțel „Bur“ 1 coroană. O căteia „Amersgau“ bucată 30 fl. Aparat pentru bătura coasei (nicovală și ciocar) 1 cor. 90 fl. *Noutate!* Tărea potrivită p. coasă păr cu cheie cu tot 30 fl. 10 buc. 2 60 cor.

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, speșe de înmormântare!

Agentura principală în Arad.
A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSSYLVANIA“

primește oferte pentru asigurări din comitatele: *Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal* și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termin fies, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, speșe de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întemplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, reclusite ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovăș, viă (vinea), plante industriale: cânepă, in, hime, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuale mai în fiesce-care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad.

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

423 —166

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

„Mureșanul“

institut de credit și economii, societate pe acții în
MARIA-RADNA.

Fundat și deschis în 15 Noemvrie 1897.

Capital social fl. 40.000, în 400 acții de fl. 100.

Acoardă: credite personale pe cambii; credite pe cambii cu acoperire ipotecară; credite pe obligațiuni cu cavenți până la fl. 50; și împrumuturi pe amanete și efecte publice.

Primește: depuneri de bani spre fructificare, după cari institutul plătește contribuția erarială; ear' deponenții primesc după banii depuși până la 1000 5% de la 1000 în sus 6% interese.

Direcțiunea.

ARAD, Tipografia Aurel Popovici-Barcian.

Primul și cel mai mare Institut de
galvanizare, nikelizare și emailare,
provăzut cu lumină electrică

142

■ în TIMIȘOARA. ■

JOZSEF-VÁROS, PIAȚA KÜTTL Nr. 3.

POLLÁK JAKAB

Biciclete noi dela 100 coroane în sus.

Biciclete cu motor dela 500 coroane în sus

De oare-ce atât bicicletele, cât și automobilele însuși le fabric, mă aflu în pozițiunea de a pute acorda p. t. mei clienți cele mai mari favoruri.

Repararea perfectă a unui biciclu vechiu, nikelizarea, emailarea și repararea, mâner nou, pedali nou la oaltă 24 coroane.

Un automobil de 10 cai, un nou omnibus (fabricat propriu) să aflu de vânzare.

Dr. VAJDA BENO

medic-dentist.

200 1—

Arad, Szabadság-tér, edificiul teatrului.

Pune dinți artificiali cu desăvârșire apți pentru sfărmașia alimentelor.

Dinți singuratici 4 cor., chiar și pe rate, plom-barea dinților, senzațional de eftin pe lângă garanță.

— Tragerea fără durere a dinților 2 coroane. —

Noroc escelent la TÖRÖK!!

Incomparabil

priește norocul prăvăliei noastre principale. In scurt timp am plătit mai mult de 15 milioane coroane prea onorațiilor nostri clienți; numai în timpul din urmă

Cel mai mare câștig și adică:

marele premiu de **605.000** coroane numărul de los 57080

100.000 cor. câștig pr. losul	14.366	80.000 cor. câștig pr. losul	83.061
100 000 " " " "	52.528	70 000 " " " "	81.161
100 000 " " " "	94 780	70.000 " " " "	5.498
90.000 " " " "	109.780	60.000 " " " "	51.613
90.000 " " " "	83 610	60 000 " " " "	76.347
90.000 " " " "	92.787	50.000 " " " "	3.036

și afară de acesta și alte multe câștiguri mai mari.

Recomandăm deci ca să luați parte la jocul de lozuri (loteria) cel mai norocos din lume. — La loteria ce va urma sub Nr. 14 cu licența reg. ung. eară pe

110.000 lozuri vor cadea 55.000 câștiguri

și se vor trage cu totul colosala sumă de

14 milioane 459.000 coroane

în timp scurt de 5 luni.

Cel mai mare câștig la cel mai norocos caz va fi

1,000,000 DE COROANE

Mai departe 1 premiu 600.000, 1 premiu 400.000, 1 à 200.000, 2 à 100.000, 1 à 90.000, 2 à 80.000, 1 à 70.000, 2 à 60.000, 1 à 50.000, 1 à 40.000, 5 à 30.000, 3 à 25.000, 8 a 20.000, 8 à 15.000, 36 à 10.000 coroane și alte multe; cu totul 55 000 câștig și premiul.

în suma de 14 milioane 459.000 coroane.

$\frac{1}{8}$ los ver. fl. —75 sau 1.75 cor. | $\frac{1}{4}$ los ver. fl. 1.50 sau 3— cor.
 $\frac{1}{2}$ " " " 3— " 6— " | $\frac{1}{4}$ " " " 6— " 12— "

Lozurile le trimitem cu rambursă sau prin trimiterea înainte a sumei. Planurile oficioase gratis. Comandă pentru lozuri veritabile cerem

până în luna Maiu ziua 17 a. c.

cu atât mai mult, cu cât trageres va fi deja la 17 și 18 Maiu c. a se trimite cu încredere la noi

Török A. és Társa

CASĂ DE BANCĂ în BUDAPESTA.

Cea mai mare negustorie de lozuri din patrie. — Prăvăliile neguțătoriei noastre supreme de lozuri sunt:

Centru: Teréz-körut 46/a. Filiale: 1. Váci-körut 4/a. 2. Muzeum-körut 11/a. 2. Erzsébet-körut 54/a.

Cuponul de comandă se taie. Banca Török és Társa, Budapesta.

Rog pentru mine a se trimite I. clasă de bilete pentru loz reg. ung. cu planul de jos oficios.

Suma în coroane { Vă rog a o rambursa.
o trimiți cu mandat postal.
o dau în bilete (bancnote, timbre). } ce nu convine se șterge.

Adresa corectă.

Industria de lumini de ceară

St. Antonius

I. NEUHOLD & Comp.

Timișoara.

Str. Hunyadi, Bathány', p. Dózsa, colț cu status sf. Maria.

148 24-80

Fabrică de lumini de ceară artificială.

Distinsă cu premiul statului și cu lauda personală a M. S. Regelui.

Fără fum și fără scurgere.

— Continuu lumină frumoasă. —

Comandă se pot face mai simplu prin postă.

Cumpărăm ceară galbină de albine.

Telefon Nr. 622.

Recomandându-ne în atențiunea

On. Public și a On. preoților cu cele mai bune lumini de ceară din patrie.

Cu toată stima:

I. NEUHOLD & Comp.

Prăvălie nouă!

ifj. FITUS JOZSEF

prăvălie și magazin de sticlă, porțelan, lampe și rame de tablouri.

ARAD, Strada Forray nr. 4

Pe lângă prețuri moderate se află de vânzare vase de porțelan pentru cafea, ceaiu, vase de lavoar, obiecte de gală din majolika, lampe de masă și pendante, tot felul de obiecte de sticlă, obiecte de cristal, colorate șel. 173 12-15

Am onoarea a aduce la cunoștința m. on. public, că 1009 44-50

am deschis

Un atelier de tapiserie și înfrumusețare.

Ani îndelungați am lucrat în ateliere de rangul întâi din Budapesta, Viena, Berlin, Brüssel și Paris, așa încât sunt în poziția plăcută de a putea corespunde tuturor esigențelor moderne.

Primesc tot felul de lucrări de brânșă asta dela cele mai simple până la cele mai elegante, pe lângă prețuri moderate.

Primesc estin mobilarea de locuințe în loc și provincă. La mutări primesc transportul mobilelor, precum și repararea și renovarea de mobile și mese de biliard, pe lângă prețuri estine.

Reiner I. Gyula,
tapisier și împodobitor.

Premiat cu medalia cea mare milenară la expoziția din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote
și fabrica de scaune de fer pentru clopote

a lui

Antoniou Novotny

în Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioase, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adiustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte îndată ce clopotele sunt bătute de o lătare prin ceea-ce sunt mântuite de crepare.

Cu deosebire recomand

clopote găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provezute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura

și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton unui clopot de 461 klg. patent după sistemul vechiu.

Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadiustarea clopotelor vechi cu adiustare de fer bătut, — ca și spre turnarea de toace de metal.

Preșcuranturi ilustrate se trimit la cerere grătit și franco.

1085 87-52

Cel mai mare atelier pentru fabricarea mausoleelor în Ungaria de Sud.

Isvorul de comanda cel mai echitabil și comod.

Serviciu prompt.

Soliditatea o confirmă multele serii de recunoștință.

Place de marmoră p. mobile

și

tot felul de lucruri sculptate.

Kapfer György

188 10-30

TIMISOARA.

Gyárváros, Andrássy-ut 16 szám.

S'a deschis cel mai mare magazin de ghete în Arad.

Increderea On. public în fabricatele noastre se întărește din ce în ce mai mult în urma principiului că la toate fabricatele noastre se poate vedea lămurit pretul stabilit și foarte mic.

Ghete p. bărbați, tari p. fosfore de toate zilele fl. 2-25
Ghete pentru bărbați, foarte durabile . fl. 2-50
Ghete p. femei negre și colorate, f. ieftine fl. 2-25
Ghete p. femei cu bumbi negre și colorate . fl. 2-75

30 de magazine

în orașe mai mari, 60 de magazine în străinătate: în Austria, Germania, Serbia etc. dovedesc, că fabricatele noastre preste tot se bucură de bun renume.

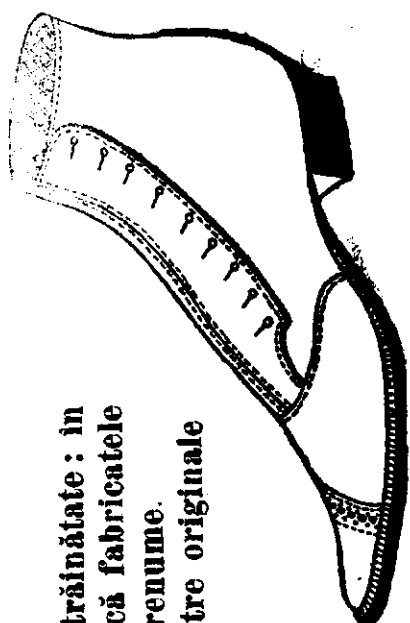
În tot locul vindem numai fabricatele noastre originale

maghiare proprii.

165 9-10

Fabrica de ghete „TURUL“ ca soc. pe acțiuni în Timișoara.

Filia: ARAD, PALATUL MINORITILOR.

BIEDL JÓZSEF

coloritor și pictor de odăi, imitator de lemn și marmoră Arad, piața Libertății (vis-à-vis de statuie).

Primește toate lucrările ce se țin de brașă asta, chiar și cele mai grele. 187 11-2

Pictări de odaie,

precum și coloriri și imitari de lemn indigen sau exotic (foderare) în execuție de gust,

pe lângă prețuri moderate.

Primește tot odată curățirea locuințelor de tot felul de insecte, pe lângă garanție. Comandele din provincă prompt și grabnic.

— La comande pe seama bisericilor rabat. —